

Õiguskantsler

Liina Männiaru
Tammiste Hooldekodu
liina.manniaru@hooldekodu.parnu.ee

Teie nr

Meie 27.08.2025 nr 7-9/250799/2506204

Kontrollkäik Tammiste Hooldekodusse

Austatud Liina Männiaru

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 06.-07.01.2025 Tammiste Hooldekodu (edaspidi hooldekodu) tegevust ja hooldekodu elanike elamistingimusi. Kontrollkäigust hooldekodule ette ei teatatud. Viimati [kontrollis õiguskantsler](#) hooldekodu tegevust 21.11.2019.

Tammiste Hooldekodu on Pärnu Linnavalitsuse hallatav hoolekandeaustus, kus osutatakse üldhooldusteenust. Hooldekodu tegutseb kahes üksuses: Tammistes ja Jõõpres. Tammiste üksuses on elanikud majutatud eraldi majadesse (kokku 159 kohta): Jurmala, Palanga, Brüsseli, Tieli ja Pariisi majja. Jõõpres elavad inimesed ühes kahekorruselises hoones (kokku 18 kohta). Kontrollkäigu ajal oli Tammiste üksuses 148 ja Jõõpres 18 hoolealust.

Hea on see, et hooldekodus on tagatud meditsiiniõe järelevalve ning et hooldajad panevad päevikusse kirja hoolealuste olulisemad päevasündmused. Elanikke pestakse kord nädalas ja neil on lubatud kanda enda riideid. Üldkasutatavad elutoad on sisustatud hubaselt, kuid mitmed magamistoad võiksid olla kodusemad.

Inimeste liikumisvabadust ei tohi piirata, kui selleks puudub õiguslik alus. Hoolealuste ohutus ja järelevalve tuleb tagada õiguspärasel moel.

Hooldekodus on ka lamajaid, kes vajavad regulaarset asendivahetust, sellele tuleb rohkem tähelepanu pöörata. Lamajatega tuleks võimelda ja pakkuda neile muid aktiveerivaid tegevusi. Abihooldustöötajat ei tohiks jätta tööle üksinda, ilma hooldustöötaja juhendamiseta. Hooldusplaanid peavad olema hooldustöötajatele alati kättesaadavad.

Inimestele ei ole alati tagatud privaatsust hügieenitoimingute tegemise ajal. Personali väljakutse süsteem peab olema igale hoolealusele kättesaadav ja töökorras. Kontrollkäigul tekkis kahtlus, et hooldajad võivad elanikele manustada rahusteid meditsiinitöötaja juuresolekuta. Ravimid ei tohi olla vabalt kättesaadavad.

Õiguskantsleri nõunikud ja tervishoiuekspert tegid ringkäigu hooldekodu üksuste ruumides, tutvusid valikuliselt dokumentidega ning vestlesid hooldajate, meditsiiniõdede, sotsiaaltöötajate ja hooldekodu juhatajaga ning hooldekodus elavate inimestega.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Liikumisvabadus

Hooldekodu töötajate sõnul on ette tulnud olukordi, kui mõni hoolealune läheb uitama. Ühe Tammiste üksuse hooldustöötaja sõnul lukustatakse sellisel juhul lisaks välisuksele ka hoolealuse toauks. Selleks et takistada dementsuse diagnoosiga inimest üksi kõndima minemast või vähendada voodist kukkumise ohtu, tõstetakse üles voodipiirded (Pariisi maja esimese korruse 17.10., Jurmala maja 12.12., Palanga maja 28./29.12.2024 hooldajate päeviku sissekanne) või võetakse neilt rulaator ära (Pariisi maja esimese korruse hooldajate päeviku sissekanne 05.06.2024).

[Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) (PS) § 20 kohaselt võib psüühikahäirega inimese liikumisvabadust piirata vaid siis, kui ta on endale või teistele ohtlik. Liikumisvabadust tohib piirata ainult kindlatel tingimustel, mis on seaduses selgelt sätestatud ([PS § 20 lg 2](#)). Seda võib teha üksnes [sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) §-des 105–107 ning [psühhiaatrilise abi seaduse](#) (PsAS) §-des 11 ja 14 sätestatud juhtudel. Õiguslik alus vabaduse piiramiseks peab tulema seadusest. SHS ega PsAS ei anna õiguslikku alust piirata üldhooldekodus elava inimese liikumisvabadust ja õigust isikupuutumatusse. Seepärast ei tohi üldhooldekodus elavat inimest hooldekodu ruumi lukustada.

Hoolekandetasutus peab tagama kõigile hoolealustele turvalise elukeskkonna õiguspärasel ja ohutul moel. Seega ei ole voodipiirde ülestõstmine inimese liikumise piiramiseks sobiv ega õiguspärane abinõu. Segadusseisundis inimene võib üritada kõrgeist voodipiirdest üle ronida ja selle tõttu ohtlikult kukkuda. Näiteks selgus päevikusissekannetest, et hoolealune oli piirdest korduvalt üle roninud ja lamas põrandal.

Õiguskantsler soovib hooldekodu töötajatega läbi arutada olukorrad, mis võivad ette tulla keerulise käitumisega elanike eest hoolitsemisel. Hooldekodu elanike turvalisus tuleb tagada alati õiguspärasel ja sobival viisil. Abi võib olla näiteks töötajate koolitamisest ja nende tööülesannete ümberjaotamisest, elanikele lisategevuse pakkumisest või lisapersonali palkamisest.

Hooldusplaanid

Tammiste üksuses koostavad hooldusplaane sotsiaaltöötajad. Hooldusplaanid vaadatakse üle korrapäraselt ja põhjalikult vähemalt kord poolaastas. Väärib kiitust, et sotsiaaltöötajad on loonud süsteemi, mille kaudu näeb nii vanu, kehtivaid kui ka uuendamist vajavaid hooldusplaane. Sotsiaaltöötajate sõnul koostavad nad hooldusplaani koos hoolealuse, meditsiiniõde ja hooldaja(te)ga. Mõnikord kaasatakse plaani koostamisse ka inimese lähedased.

Jõõpre üksuse hooldusplaanidega õiguskantsleri nõunikud täpsemalt tutvuda ei saanud, kuna need oli väidetavalt salvestatud hooldusjuhi arvutisse. Mõne hooldusplaaniga oli võimalik tutvuda Jõõpre üksuse hooldajate toas. Mitmed neist plaanidest olid aegunud või oli neisse pärast ülevaatamist lisatud vaid allkiri. Hooldusplaanide koostajaks oli enamasti märgitud üksuse hooldusjuht.

Üheski kättesaadavas hooldusplaanis ei olnud kirjas, et plaani koostamisse oli kaasatud hoolealuse lähedased. Hooldusplaani tegemisse tuleb kaasata nii hoolealune kui ka tema lähedased, et hooldekodu saaks rohkem teavet inimese huvide, harjumuste jm olulise kohta.¹

¹ Hooldekodu juhataja 09.05.2025 kirjas on kinnitatud, et lähedasi kaasatakse hooldusplaanide koostamisse ja kaasamine fikseeritakse hooldusplaanides.

Põhjaliku hooldusplaani koostamine, selle regulaarne ülevaatamine ja järgimine on äärmiselt vajalik. Hooldekodu kõikides üksustes olid hooldajatele kättesaadavad hooldusplaanid uuendamata.

Hooldekodul tuleb tagada, et uuendatud hooldusplaanid oleksid hooldajatele vajaduse korral alati kättesaadavad. See hõlbustab ka uute töötajate sisseelamist: plaanist saab lugeda, milliseid hooldustoiminguid inimene vajab ja kuidas need talle kõige paremini tagada.

Privaatsus ja hügieen

Inimväärase elu üks oluline osa on privaatsus, eriti tähtis on tagada privaatsus hügieeni- ja hooldustoimingute tegemise ajal. Nii Tammiste kui ka Jõõpre üksuse mitmed elanikud kasutavad potitooli, kuid nende tubades ei olnud sirme, vahekardinaid ega muid eraldatust võimaldavaid vahendeid (näiteks Pariisi maja esimese korruse toas nr 7 ja 11, Tieli maja toas nr 10, Jõõpre üksuse kahes esimese korruse toas).

Kui mitmekohalises magamistoas kas või üks inimene kasutab potitooli, vajab mähkmete vahetamist või pesemist, peab ta saama seda teha privaatelt. Seda põhimõtet tuleb järgida ka siis, kui inimene ise sirmi või kardinat ei küsi või kui tema ümbritsevast arusaamise võime on vähenenud.²

Tammiste ja Jõõpre üksuse üldkasutatavate hügieeniruumide ukSED ei olnud kõikjal seestpoolt lukustatavad (näiteks Tieli ja Brüsseli maja üldkasutatavate tualettruumide ja Jõõpre teise korruse hügieeniruumid). Tualett- ja duširuumi ust peab saama seestpoolt lukustada (näiteks nn libliklukuga), nii et töötajad saaksid ukse vajaduse korral väljastpoolt kiiresti avada. See tagab inimesele privaatsuse, aga ka võimaluse abi saada, kui inimene seda vajab.³

Hea on see, et hoolealuseid pestakse nii Tammistes kui ka Jõõpres vähemalt kord nädalas pesemisgraafiku alusel. Inimesed keelduvad sageli pesemisest eelkõige halva enesetunde tõttu. Isikliku ja üldise hügieeni tagamiseks ning naha- ja nahaaluskudede infektsioonide tekke ennetamiseks tuleb hoolealuseid üle keha pesta vähemalt kord nädalas, vajaduse korral sagedamini. Sellele lisanduvad muud igapäevased hügieenitoimingud. Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise ja karistamise tõkestamise Euroopa komitee (CPT) on soovitanud⁴ hoolealuseid pesta isegi kuni kaks korda nädalas, kuid on pidanud rahuldavaks ka kord nädalas üle keha pesemist⁵.

Voodipesu vahetatakse hooldustöötajate sõnul hooldekodus vähemalt korra nädalas ja vastavalt vajadusele, nagu [tervisekaitsenõuded](#) ette näevad. Mitme hoolealuse voodiriided jm olid siiski määrdunud. Näiteks Pariisi maja toas nr 39 elava inimese madrats, tekk, padi ja voodiriided olid väga määrdunud ning toas nr 15 oli hoolealuse tekikott määrdunud.

Hammaste ja küünte hoolduse kohta anti vastuolulist informatsiooni. Üks Tieli majas elav lamaja väitis, et kuu aja jooksul ei ole tema hammaste ega küünte eest hoolitsetud. Teine Tieli majas elav

² Hooldekodu juhataja 09.05.2025 kirjas on kinnitatud, et Pariisi majja on paigaldatud eralduskardinad ja Tieli majja paigaldatakse need lähiajal. Jõõpre üksuses on kasutusele võetud sirmid.

³ Hooldekodu juhataja 09.05.2025 kirjas on kinnitatud, et hügieeniruumide ustele on paigaldatud seestpoolt avatavad lukud.

⁴ CPT 2017. a Ukraina visiidi [aruanne](#), p 159.

⁵ CPT 2022. a Itaalia visiidi [aruanne](#), p 248.

hoolealune selgitas, et viimati lõigati küüsi 2024. aasta novembris. Tammiste üksuse teiste majade hoolealused ja hooldustöötajad märkisid, et küüsi lõigatakse pesupäevadel ja suuhooldust tehakse enne hommikusööki. Tekkis siiski kahtlus, et Tammiste üksuse majade hoolealuste suuhügieenile ei pöörata piisavalt tähelepanu. Üldhooldusteenusele kehtestatud [nõuete](#) kohaselt tuleb inimestel aidata hambaid pesta või neid selles juhendada vähemalt kord ööpäevas.

Inimeste hooldamine ja ravi

Tervisekaitse seisukohast tuleb suurt tähelepanu pöörata lamatiste ennetamisele, seda saab teha asendivahetuse ja mitmesuguste abivahendite abil. Tammiste üksuse majades oli mitu lamajat. Jõõpre üksuses oli kontrollkäigu ajal üks hoolealune, kes vajab regulaarset asendivahetust.

Tammiste üksuse mitme maja hooldaja sõnul muudavad nad lamajate asendit iga 2-3 tunni tagant. Meditsiiniõdede sõnul võib olla, et seda ei tehta siiski piisavalt sageli ja et sellega on olnud probleeme. Näiteks oli õde Tieli maja meditsiinipäevikusse korduvalt märkinud (11., 20. ja 23.09., 30.10., 08.11.2024), et hoolealust A. L.-i tuleb keerata 2-3 tunni tagant. Töögraafikute alusel on öösiti igas majas tööl üks hooldustöötaja. Üksinda inimest pöörata on raske, mistõttu võib see tegemata jääda.⁶

Voodihaige ei tohi olla kaua ühes asendis. Seetõttu tuleb teda ööpäev läbi [pöörata](#) vähemalt iga kolme tunni tagant, vajadusel isegi kahe tunni tagant. Vaid nii on võimalik vältida lamatiste ning muude nahakahjustuste teket. Hooldekodus ei tehta ülestähendusi lamajate pööramise kohta, kuigi vastavad kirjalikud vormid on olemas.

Õiguskantsler leiab, et lamajate hooldamine Tammiste üksuses ei pruugi vastata nõuetele ning see võib ohtu seada nende tervise. Väidetavalt kasutatakse hooldekodus lamatisi ennetavaid madratseid. Mõnele hoolealusele on paigaldatud õhkmadrats. Eriotstarbeline madrats või funktsionaalvoodi ei asenda regulaarset asendi muutmist, kuid võimaldab vähendada nahakahjustuste tekkimise ohtu.

Meditiinipäevikust selgus, et töötajatest tingitud põhjustel on hoolealustele jäetud ravimid manustamata (Tieli majas 31.12.2024 olid ööravimid andmata neljale, Jurmala majas jäid 19. ja 24.11.2024 õhtused ravimid andmata mitmele ja 11.12.2024 ühele inimesele). Päevikust selgus veel, et mitme hoolealuse ravimilindid on sageli jäänud hooldekodusse tulemata (Pariisi maja päeviku sissekanded 02. ja 03.07., 18.10. ja 15.11.2024). Regulaarne raviskeemi järgimine ja ravimite manustamine on väga oluline. Hooldekodu peab tegema pingutusi, et ühelegi hoolealusele ei jääks temale ettenähtud ravimid andmata.⁷ Kui inimene keeldub ravimit võtmast, siis teda selleks sundida ei saa.

Hooldekodusse on varutud mitmeid käsimüügiravimeid (paratsetamool, ibuprofeen, loperamiid jmt), mida jagavad vajadusest lähtuvalt hooldajad. Hea on see, et koostatud on juhised käsimüügiravimite manustamiseks ja nende ravimite andmise kohta tehakse märkmeid.

⁶ Hooldekodu juhataja 09.05.2025 kirjas on kinnitatud, et soetatud on abivahendeid, mis hõlbustavad inimese pööramist üksinda. Samuti on 2025. aasta märtsikuust juhataja sõnul tööl 2 hooldusteenuse juhti, kelle ülesanne on kontrollida ja juhendada hooldustöötajaid.

⁷ Hooldekodu juhataja 09.05.2025 kirjas on kinnitatud, et alates 2025. aasta märtsist on hooldekodul uus ravimilintide tarnija.

Ravimeid ei tohiks hoida eluruumis, kus need on kõigile vabalt kättesaadavad. Kontrollkäigu ajal oli Tammiste üksuse Palanga maja üldkasutatava kööginurga kapil ravimitops ja kilekott ravimitega. Hooldekodu mitmes majas oli hooldajate toas ravimikapi võti jäetud kapi peale (näiteks Jurmalas, Palangas ja Pariisi maja esimesel korrusel). Elanikud võivad nii ligi pääseda ravimitele, mis neile mõeldud ei ole. Paljud hooldekodu elanikud on dementsussündroomiga ega ole võimelised mõistma ravimite väärkasutuse tagajärgi. Seega võivad hõlpsalt kättesaadavad ravimid sattuda inimese kätte, kellele need pole määratud ja võivad manustamisel ohtu seada inimese elu ja tervise.

[Ravimiseaduse](#) (RavS) § 34 lõike 1 kohaselt tuleb ravimi säilitamisel jälgida, et see ei satuks kõrvaliste isikute kätte. Aegunud ravimeid ei tohi manustada, vaid need tuleb nõuetekohaselt [hävitada](#). Jõõpre üksuse hoolealuse ravimikarbis oli aegunud ravim No-Spa.

Töötajate sõnul peavad nad hoolealuse rahutuse või agressiivsuse korral alati kutsuma kiirabi, kuna vajaduspõhiseid rahusteid nad ise anda ei tohi. Õiguskantsleri nõunikel tekkis kahtlus, et hooldajad manustavad inimestele [psühhotroopseid](#) (näiteks diasepaam) ja [antipsühhootilisi](#) (näiteks haloperidool) ravimeid ilma õe juuresolekuta. Jurmala maja hooldajate toa ravimikapis oli M. T.-le ja H. H.-le mõeldud diasepaam, mida antakse neile vajaduse korral. Nõunikud tutvusid mõlema inimese raviskeemiga, mida hoiti hooldajate ruumis. Kummaski raviskeemis ei olnud kirjas rahustina kasutatavat diasepaami, mida hooldaja võis anda inimesele ilma õe juuresolekuta.

Pariisi maja esimese korruse kööginurgas oli hooldajate kapis M. L.-ile, A. L.-ile, E. N.-ile ja N. M.-ile mõeldud haloperidool. Meditsiinipäevikus olid meditsiinikabineti sissekanded selle kohta, kellele võib manustada rahustavaid ravimeid. Näiteks võis hooldustöötaja 19.07.2024 sissekande alusel anda Pariisi majas elavale A. L.-ile haloperidooli. Brüsseli maja elanikule L. B.-le võis 18.06., 24.07. ja 04.08.2024 anda diasepaami ning R. M.-ile 29.10.2024 haloperidooli.

[Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) (PS) §-dest 16 ja 28 tulenev õigus elu ja tervise kaitsesele tähendab muu hulgas seda, et retseptiravimite manustamise kohta peab tegema otsuse vajaliku väljaõppega spetsialist. Mõned ravimid võivad oskamatul kasutamisel ohustada inimese elu ja tervist. Seetõttu peab retseptiravimi andmise üle otsustama ja seda manustama tervishoiutöötaja.⁸

Mitmetel lamajatel, kes vajasid abi söömisel ja joomisel, ei olnud käeulatuses joogitopse või oli abilaud nende voodi juurest eemale lükatud. Joogitopsi kättesaamise võib teha raskemaks ka ülestõstetud voodipiire. Jurmala maja elanikul K. V.-l on raske ise joogitopsi kätte saada ja seda käes hoida. Jõõpre üksuse esimese korruse lamajate M. R. ja M. U. voodipiirded olid üles tõstetud ja joogitopsid olid jäetud voodist liiga kaugele.

Hooldekodu peab tagama, et sellistele hoolealustele pakutaks regulaarselt juua, vajaduse korral tuleb seda teha ka hilistel öhtutundidel ja öösel. Veepuudus on ohtlik inimese tervisele ja elule, mistõttu tuleb meditsiiniõel ja hooldajatel alati jälgida, et hooldekodu elanikel oleks võimalik soovi korral saada piisavalt joogivett.

⁸ Hooldekodu juhataja 09.05.2025 kirjas on kinnitatud, et TNP Konsultatsioonide meditsiiniõed on arste teavitanud, et need ei kirjutaks välja vajaduspõhiseid ravimeid. Vajadusel antavad retseptiravimid on ravimikappidest eemaldatud.

Toitlustamine ja riietus

Hooldekodus pakutakse süüa kolm korda päevas: Tammiste üksuses kell 08.30, 13.00 ja 18.00 (kodukorra järgi on õhtusöök kell 17.00), Jõõpres kell 7.00, 12.00 ja 17.30. Tammiste üksuses antakse õhtusöögi ajal ka õhtuoodet. Elanikud olid toiduga üldiselt rahul. Mõned Jõõpre elanikud leidsid, et hommikusööki antakse liiga vara.

Tammiste üksuses valmistatakse kõik toidud suhkruasendajaga (ei selgunud, kas tegemist on loodusliku või sünteetilise magusainega) ja laktoosita piimatoodetega. Juhataja sõnul hõlbustab selline korraldus toidu valmistamist ja jagamist, samuti ei pea sellisel juhul suhkurtõvega inimestele tegema eraldi menüüd. Tammiste üksuses töötavad kokad ja toidujagajad. Jõõpre üksuses valmistavad toitu 24-tunnises vahetuses töötavad hooldustöötajad.

Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO) [juhistes](#)⁹ on öeldud, et suhkruasendajad ei ole põhitoidained ning neil ei ole toiteväärtust. Kui soovitakse vähendada suhkru tarbimist, ei peaks kõigepealt valima suhkruasendajat, vaid pigem tarbida mõõdukas koguses looduslikult magusaineid sisaldavaid toiduaineid, nagu näiteks puuvilju ning magustamata toite ja jooke. Suhkruasendajate kohta kehtivad soovitusel on mõeldud kõikidele, välja arvatud suhkurtõvega inimestele, kelle puhul suhkruasendajate kasutamine võib olla põhjendatud. Õiguskantsler soovitab toiduvalmistamise põhimõtted ümber hinnata.

Kui inimesel on keeruline iseseisvalt süüa, tuleb teda söömise ajal jälgida ja aidata. Oluline on selgitada välja, milline on inimesele kõige sobivam söömisasend ja millist abi ta vajab.¹⁰ Kontrollkäigu ajal oli Tieli maja hoolealuse M. J. kõhu peale asetatud supitaldrik. Inimene oli selili ja tema pea oli veidi üles tõstetud.

Kontrollkäigul osalenud tervishoiuekspert märkis, et eriti hoolikalt tuleks jälgida lamajate kehaasendit söömise ajal. Näiteks pooleldi külili asendis või selili söömisel on oht, et inimene tõmbab toitu hingamisteedesse ja võib lämbuda. Kõhu peale asetatud kuum toit või jook võib hõlpsalt ümber minna ja tekitada nahakahjustusi. Eriti hoolikalt tuleb jälgida alatoitumuse ohuga inimeste söömist ja vedeliku tarbimist. Kõik tähelepanekud tuleb jäädvustada õendusloos.

Rõõmustab, et hooldekodu üksuste elanikel on lubatud kanda oma riideid. Valikuvabaduse andmisega toetab hooldekodu hoolealuste inimväärikust ja iseseisvust. Sellist arusaama on oma seisukohtades rõhutanud¹¹ ka CPT. Inimene peaks soovi korral saama kanda oma riideid ja kui neid ei ole, siis peaks hoolekandeaustus inimesele riided andma.

Mõne hoolealuse, näiteks Pariisi maja elaniku L. G. riided olid määrdunud ning K. R. riided väga määrdunud ja katki ning tema toas oli tugev uriinilõhn. Uriinilõhna oli tunda ka Tieli maja koridoris. Hooldustöötajatel tuleb jälgida, et hoolealuste riided oleksid puhtad. Inimesed ei pea taluma oma tubades ja ühisruumides ebameeldivat lõhna, see ei toeta hooldekodu elanike inimväärsel kohtlemist. Mõistagi tuleb elanike riided, voodiriided ja ruumid hoida puhtana ka üldise hügieeni tagamiseks.

⁹ Vt juhise lk 12-13.

¹⁰ M. Jaanisk jt. „Hoolides ja hoolitsedes“. Õpik-käsiraamat hooldustöötajatele. Tartu Tervishoiu Kõrgkool. Kirjastus Argo, 2015, lk 77.

¹¹ CPT 2023. a Albaania visiidi [aruanne](#), p 208.

Mõtestatud ajaveetmine ja värskes õhus viibimine

Tammiste üksuses töötab kaks tegevusjuhendajat ja Jõõpres üks hooldustöötaja-tegevusjuhendaja. Nende ülesandeks on pakkuda hoolealustele mõtestatud ajaveetmise võimalusi, trennida kognitiivseid oskusi ja korraldada suuremaid üritusi.

Tammiste üksuse tegevusjuhendaja tegeleb iga maja inimestega tavaliselt kord nädalas kaks tundi. Jõõpre üksuses on tegevusjuhendaja kohal iga päev. Kirikuõpetaja käib reedeti kell 10.00 vaid Pariisi majas.

Tammiste üksuse tegevusjuhendajad teevad elanikega koos käsitööd, joonistavad ja panevad puslesid kokku. Mõned elanikud mainisid, et need tegevused on liiga lapselikud ja lihtsad. Kaks elanikku ütlesid, et tavapäevadel on neil siiski igav. Ühe hooldaja sõnul korraldab tegevusjuhendaja Pariisi majas neljapäeviti muusikatundi. Tegevusjuhendaja valib ja mängib soovilaule arvutist ning käib ka tubades inimestega tegelemas. Inimestega vesteldes ei jäänud aga muljet, et nad muusikatunnist midagi teaksid.

Tore on see, et riiklikel pühadel organiseeritakse ühistegevusi. Näiteks korraldasid tegevusjuhendajad hooldekodu üksustes jõulupeo ja suvel tähistati jaanipäeva. Tähistatud on ka ülestõusmispühi. Hooldekodus korraldatud kontsertidel on esinenud näiteks lasteaialapsed. Inimestele meeldivad sellised üritused väga. Tegevusjuhendaja teeb iga kuu igas Tammiste üksuse majas sünnipäevalastele ühise sünnipäevapeo. Hooldekodu kingib kõigile sünnipäevaks kommikarbi.

Tammiste ja Jõõpre üksuse elanikud saavad vaba aega sisustada televiisori vaatamisega. Telerid asuvad ühisruumides. Kõikides elanike tubades telerit ei olnud, v.a Jurmala ja Palanga majas. Hooldekodu juhataja sõnul on plaanis viia igasse Tammiste üksuse maja tuppa telerid. Telerid on juba ära ostetud.

Lugemisraamatute valik Tammiste üksuse majades on väga kasin. Jõõpre üksusega samas hoones on Jõõpre raamatukogu, kust ka hooldekodu elanikud saavad hõlpsalt raamatuid laenutada. Tammiste üksusesse on tellitud Pärnu Postimees, selle lugemiseks peavad inimesed end järjekorda panema. Mõned elanikud on endale ise ajalehed tellinud.

Sotsiaaltöötajad teevad kaks korda aastas Tammiste üksuse majades elanikega koosolekuid. See on väga hea tava, sest annab inimestele võimaluse oma arvamust avaldada ja ühistegevuses kaasa lüüa. See annab elanikele tunde, et nendega arvestatakse. Tammiste üksuse sotsiaaltöötajad selgitasid, et võimaluse korral vestlevad nad kõigi oma hoolealustega.

Lamajatele tuleks siiski korraldada rohkem mõtestatud tegevust. Inimestega peetud vestlustest selgus, et enamasti jäävad lamajad vaba aja tegevusest kõrvale. Lamajate aktiivsuse säilitamiseks tuleks neid motiveerida ja tegevustesse kaasata. CPT on öelnud, et kõiki hoolealuseid tuleks tegutsema julgustada ja pakkuda neile vähemalt üks kord päevas võimalust jõukohases tegevuses osaleda¹².

Kui hooldekodu elanike vaba aja sisustamisele ja nende aktiveerimisele ei pöörata piisavalt tähelepanu, võivad inimesed muutuda oma elu ja käekäigu suhtes ükskõikseks. Liikumisvaegusest põhjustatud probleemide ennetamiseks tuleb rohkem pakkuda tegevust just piiratud

¹² CPT 2021. a Bulgaaria visiidi [aruanne](#), p 147.

liikumisvõimega inimestele. Mõistagi tuleks seejuures arvestada iga inimese tervises seisundit ja vanust. Üks võimalus on korraldada regulaarselt näiteks vestlusringe, et leevendada inimeste suhtlusvajadust ning ergutada mälu tegevust. Neile saab pakkuda näiteks ka teraapiarõngaid vms. Lamajatega tuleks võimelda.

Elanikud, kes suudavad iseseisvalt liikuda, saavad ise õues käia. Vestlustest hooldekodu elanikega ei selgunud, et liikumisraskustega inimesi ja lamajaid õue viidaks. On kahetsusväärne, et lamajad peavad kuude kaupa viibima siseruumides. Tegevusjuhendajad ja lähedased abistavad inimesi õu minekul, kuid hooldajad seda teha ei jõua. Kõikidele hooldekodu elanikele tuleks anda võimalus viibida värskes õhus. Seda ei asenda akende avamine ja tubade värske õhuga tuulutamine.

Töötajad ja töötingimused

01.01.2025 seisuga on Tammiste hooldekodus 61 (abi)hooldustöötaja ametikohta, mille hulka kuulub ka üks hooldustöötaja-tegevusjuhendaja. Juhataja sõnul olid kontrollkäigu ajal mõni hooldustöötaja ametikoht täitmata. Kõikides üksustes majades on töötajad erinevad: tehakse 8-, 12- ja 24-tunniseid vahetusi. Töötajate sõnul arvestab juhatus töötajate soove töötaja planeerimisel. Öösiti on igas majas ja Jõõpre üksuses tööl üks (abi)hooldustöötaja, v.a Pariisi majas, kus on öösiti kahe korruse peale kaks töötajat. Öhtusel või öisel ajal kutsub töötaja vajaduse korral appi teise (abi)hooldustöötaja, kes on valves lähimas hooldekodu majas. Jõõpre üksuses pole võimalik öösiti teist hooldustöötajat appi kutsuda.

Alates 2020. aastast peavad üldhooldusteenust vahetult osutava hooldustöötaja oskused ja teadmised vastama [SHS § 22](#) lõikes 4 sätestatule. Hooldekodu elanike ja töötajate huvides on, et kõigil hooldajatel oleks vajalik väljaõpe. Koolitamata töötajad ei pruugi teadmatusel osata olukordi õigesti hinnata. Nad ei pruugi osata tegutseda ärevatel hetkedel hoolealuse parimates huvides ega valida tema heaolu ja turvalisuse tagamiseks õigeid meetodeid. Heade kutseoskustega töötajad suudavad paljude probleemide tekkimist ära hoida. '

Hooldekodu juhataja sõnul tuleb ette, et abihooldustöötaja on öösel üksinda tööl. Töögraafikute põhjal võis järeldada, et 2024. aasta novembrist kuni 2025. aasta jaanuarini valvas paljudel öödel Tammiste üksuse majades hoolealuste järele ainult abihooldustöötaja ning [kvalifitseeritud hooldustöötajat](#) samas majas tööl ei olnud. [SHS § 22](#) lõike 3 kohaselt peab abihooldustöötajat alati juhendama hooldustöötaja, kes peab olema täitnud kõik vajalikud ettevalmistusnõuded. Niisiis mõjutab hooldekodu töökorraldus hooldusteenuse kvaliteeti. Hea on see, et hooldekodu juhatus soodustab töötajatele vajaliku väljaõppe läbimist. Juhatusel on plaanis suunata mitu uut töötajat hooldustöötaja väljaõppele.

Personali sõnul vahetuvad hooldustöötajad sageli. Paar hooldustöötajat märkisid, et eakad inimesed hindavad stabiilsust ja seda, et nende ümber on tuttavad inimesed. Eriti oluline on see dementsusega inimestele. Töötajad vahetuvad nende endi sõnul sageli, sest töötasu on väike, omavaheline läbisaamine pole hea ja inimeste hooldamine on keeruline töö. Samuti ei sobi mõnele inimesele selline ametikoht. Töötajate töötasu tõsteti hiljuti seetõttu, et hooldekodu tööriideid enam juurde ei telli. Kontrollkäigul võis näha, et hooldustöötajad kandsid oma riideid või vanu tööriideid, mille tõttu pole alati võimalik töötajaid eristada teistest majas liikuvatest inimestest.

Töötajate koolitamise ja tööriietuse kulud peab hüvitama kohalik omavalitsus, nii on sätestatud [SHS § 22¹](#) lõikes 2. Hooldekodu on kohaliku omavalitsuse hallatav asutus. Seaduse mõte ei ole suurendada töötasu selle arvel, et tööriietuse tellimine lõpetatakse.

Tammiste üksuse kaks meditsiiniõde on tööl tööpäevadel kella 8.00-16.00, Jõõpre üksuses kolmel päeval nädalas kella 8.00-16.00. Tammiste üksuse üks meditsiiniõde vastutab Jurmala, Palanga ja Tieli maja hoolealuste eest ning teine vastutab Pariisi ja Brüsseli maja hoolealuste eest.

Tööpäeviti suhtlevad õed patsientide lähedastega ning perearstiga, kui on vaja raviskeemi muuta, tegelevad ravimite kontrollimisega. Õed tutvuvad ka meditsiinipäevikusse kirjutatud hooldajate sissekannetega ja vaatavad hoolealused üle. Kaks sidumisõde käivad Tammiste üksuses kolmel korral nädalas. Sidumisõe ülesanne on ravida nahakahjustusi ning vahetada stoomide, kateetrite jmt kinnitusvahendeid.

Meditsiiniõde teavitab hoolealuse lähedasi sellest, kui hoolealune on näiteks viidud haiglasse. Hooldajad ise ei tohi lähedasi teavitada. Nii võib juhtuda, et inimene on nädalavahetusel viidud haiglasse, kuid tema lähedased ei pruugi seda teada, sest meditsiiniõde teatab neile sellest alles tööpäeval. Lähedastel on aga õigus teada kohe, kui neile kalli inimesega midagi juhtub.

Kuna meditsiiniõde on igal tööpäeval hooldekodus kohal, on tal võimalik hoolealuste abivajadust märgata ja hoolealused saavad soovi korral õelt nõu küsida. Üks meditsiiniõde märkis, et info ei jõua hooldajatelt õeni õigeaegselt ei suuliselt ega ka päeviku kaudu. Näiteks kui õhtusel ajal on käinud hoolealuse juures kiirabi, siis alati ei pruugi meditsiiniõde sellest teada saada ka järgmisel päeval. Õiguskantsler soovib läbi mõelda võimalused, kuidas saaks töötajate infovahetust hõlbustada, nii et oluline informatsioon jõuaks kohale õigel ajal.

Abi kutsumine ja turvalisus

Hea on see, et nii Tammiste kui ka Jõõpre üksuses on olemas abi kutsumise süsteem. Jõõpre üksuse seadmete katsetamisel ilmnis, et ühegi elaniku toast ei jõudnud signaal köögis asuvasse juhtseadmesse. Palanga maja kutsunginupu monitor, mille kaudu saab hooldustöötaja teada, kes abi soovib, oli teise korruse ühisruumis. Jurmala majas oli ühe lamava hoolealuse kutsunginupp jäetud aknalauale ja seetõttu ei saanud ta seda kasutada.

Abi kutsumise süsteem peab olema töökorras, nii et hooldaja kuuleb kutsungit. Kui kutsungiseadmeid kasutada ei saa, on inimestel võimalik abi kutsuda vaid hüüdes või tuleb neil paluda seda teha kaaslastel. Töötajad ei pruugi alati abivajaja kutset kuulda, eriti õhtuti ja öösiti, kui majas on vaid üks hooldaja. Samuti võib hüüdmine olla inimesele kurnav või alandav ning rikkuda kaaslaste rahu. Abi kutsumise süsteemi rikke tõttu võib mõni inimene jääda abita või märgatakse tema abivajadust liiga hilja.¹³

Kutsunginupud peavad olema hoolealustele hõlpsalt kättesaadavad. Eriti tähtis on see lamajatele, kes ei saa voodist tõusta, et eemal asuvat kutsunginuppu vajutada.

Hooldustöötajate päeviku sissekannetest selgus, et mitmel korral on hoolealune enda või esemed (kogemata) põlema pannud (Pariisi esimese korruse hooldajate päeviku sissekanne 20.10. ja 13.12.2024). Valdavalt olid õnnetused juhtunud sigareti süütamisel. Märkmetest selgus, et üks

¹³ Hooldekodu juhataja 09.05.2025 kirjas on kinnitatud, et nii Jõõpre kui Tammiste üksustes on abi kutsumise süsteem töökorda seatud.

hoolealune sai seetõttu põletushaavu. Olukorras, kus sigareti läitmine tiku või tulemasinaga võib põhjustada hoolealusele tervisekahjustuse, peab hooldekodu kasutama abimeetmeid ohu vähendamiseks või selle kõrvaldamiseks. Samuti peavad tulekustutamise vahendid olema otsekohe kättesaadavad.

Pariisi maja esimese korruse kööginurga hooldajate kapis oli ühe hoolealuse ID-kaart koos PIN-koodidega. Jurmala majas oli hooldajate tuba lukustamata ja toa aknast võis näha infotahvli kleebitud paberil hoolealuse A. K. PIN- ja PUK-koode. Õiguskantsler palub viivitamata tagada, et hoolealuste isikut tõendavad dokumendid ja turvakoodid ei oleks sellisel viisil kõrvalistele isikutele kättesaadavad.

Elamistingimused

Hooldekodu hoonetes on elamistingimused erinevad. Jurmala ja Palanga maja on ehitatud 2021. aastal ning mõlemas majas on väga head elamistingimused. Toad on kahekohalised, moodsad ja hubased, eralduskardinatega, igas toas on televiisor. Tubades on hügieeniruum duši ja tualetiga. Pariisi, Brüsseli ja Tieli maja magamistubades ja olmeruumides on tehtud parandustöid ja ajakohastatud ühiskasutatavaid hügieenirume. Jõõpre üksuse hügieeniruumides on tehtud parandustöid, enamik tube on renoveerimata ja vananenud sisustusega.

Pariisi, Palanga, Brüsseli maja ja Jõõpre hoone on kahekorruselised. Jõõpre on liikumisraskustega inimeste jaoks paigaldatud trepptõstuk, Palangas ja Pariisis on lift. Brüsseli majas lifti pole, kuid selle maja teisele korrusele on majutatud inimesed, kellele treppi mööda liikumine on jõukohane.

Hoolealused elavad ühe- kuni kolmekohalistes tubades. Üldjuhul tuleks inimesi majutades eelistada ühe- või kahekohalisi magamistube, vaid suure kõrvalabi vajadusega elanikke võib paigutada kuni neljakohalistesse tubadesse. Mehed ja naised elavad eraldi tubades. Kiiduväärt on see, et abielupaarid saavad elada koos ühes toas.

Magamistubades puudusid kehtiva korra järgi ette nähtud [sisustuselemendid](#). Mitmes Tammiste üksuse toas polnud näiteks kohtvalgustit (Pariisi maja L. G. ning Tieli maja M. J. ja M. G. toas). Vestlustest hooldekodu töötajate ja elanikega ilmnas, et probleeme on tekitanud üksteiselt maiustuste jms äravõtmine. Samuti on mõnel inimesel kaduma läinud telefon, kingalusikas, pangakaart vms. CPT [soovituse](#) kohaselt peaks igal elanikul olema isiklik lukustatav kapp, kus ta saaks oma asju hoida. Mõni hooldekodu elanik kurtis, et magamistubade uksi ei saa seestpoolt lukustada.

Väärrib tunnustust, et hooldekodu üldkasutatavad elutoad on kujundatud hubasteks ruumideks, Tieli maja koridor jättis aga kõleda mulje. Osa magamistube on kujundatud elaniku soovide kohaselt. Samas hakkas silma, et paljude lamajate magamistoad olid askeetlikud. Kuna lamajad veedavad suurema osa ajast oma toas, tuleks teha nende elukeskkond võimalikult hubaseks ja koduseks. See aitab toetada inimese head enesetunnet. Näiteks saab toaseinu kaunistada piltidega jms. Ka CPT on rõhutanud¹⁴, kui oluline on ruumide kaunistamine ja meeldiv keskkond hoolekandetasutuste elanikele. Hoolekandetasutus on seal elavate inimeste kodu ning see peab pakkuma kodust ja isikupärast keskkonda, seejuures peab arvestama inimeste privaatsusevajadust.

¹⁴ CPT 2021. aasta Moldova visiidi [aruanne](#), p 161 ja p 164.

Teie seisukohta ootan võimaluse korral hiljemalt 30. septembriks 2025.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Olari Koppel
asetäitja-nõunik, õiguskantsleri kantselei direktor
õiguskantsleri volitusel

Koopia: Pärnu Linnavalitsus, Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet,
Ravimiamet, Terviseamet.

Hele Eesmaa
693 8406